

μνησίων. Τὰ χειρόμακτρα ἐν Γαλλίᾳ ἦσαν ἐν σμικρᾷ ἐν Φοινίκῃ, περὶ τὸ στόμιον τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Βήλου· ἀποβιβαθέντες εἰς τὴν παραλίαν, ἥτις ἦν κεκαλυμμένη ὑπὸ στρώματος ψάμμου λεπτῆς καὶ λιουχῆς ἤρξαντο νὰ προετοιμάζωσιν αὐτόθι τὸ γεῦμά των. Δι' ἄλλειψιν λίθων ἔλαβον ἐκ τοῦ πλοίου των βώλους νίτρου δι' ὧν κατεσκευάσαν εἶδος ἐστίας, ὅπως ψήσωσι τὸ ἔδεσμά των. Ἀναφθίσας τῆς πυρᾶς οἱ βῶλοι ἀνελύθησαν, καὶ τὸ νίτρον ἀνέμιχθη πρὸς τὴν ψάμμον τῆς θαλάσσης, τῆς δὲ θερμότητος ἰσχυρῶς ἐπενεργούσης ἐπὶ τοῦ μίγματος, ἀέλυτον ἀπό, καὶ πάραυτα οἱ ἔμποροι ἐκπληκτοὶ εἶδον διαβρόν ἀπὸ τῆς ἐστίας ἔξωδος λάβας σκληρυνομένης καθόσον ἐψυχραίνετο· τὸ σῶμα δὲ τοῦτο, στερεόν, ὑποπράσινον καὶ λίαν διαφανές ἦν ὕλος.

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ κήρυξ, διότι ἂν ἔφερεις ὅπλα θύλας· ἐνδικήσεται τὸν θάνατον τοῦ θεοῦ σου.

Τὰ πρῶτα πινάκια συνίσταντο ἐκ κυτάλου ἄρτου κυκλωτοῦς. Προϊόντος τοῦ χρόνου κατεσκευάσαν ταῦτα ἐκ ξύλου, ἀργίλου, καὶ διαφόρων μετάλλων.

Τὴν τοσοῦτον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστὴν ὕλην μετεχειρίσθησαν οἱ νεώτεροι τὸ πρῶτον διὰ τὰ παράθυρα τῶν ναῶν καὶ τῶν παλατιῶν, πολὺ δὲ βραδύτερον ἢ χεῖρτις διεδόθη κατ' ὅλους τὰς κατοικίας.

Ἡ κλίνη, ἐπιπλὸν ἀναγκαῖοτάτων τῆν ὁμηρον, καὶ τοῖ ὀποίου ἡ στέρησις δεικνύει τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, ἦτο ἀντικείμενον πολυτελείας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ὅτε ἀντὶ τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀμφοτέρων ἐφ' ὧν κατεκλίοντο οἱ ἥρωες πρόγονοὶ των, ἀπέγαγον εἰς τὰς αἰκίας των τὰ ἐκ πτελῶν στρώματα. Αἱ κλῖναι κατεσκευάζοντο τότε ἐξ ἀργύρου, ἐβένου ἢ ἔβρου.

Αἱ ἐξ ἀγύρου καὶ βρόου ψήθαι ἀπετέλουσαν ἄλλοτε τὸν χρωματισμὸν τῶν οἰκίδων. Τὰ χρώματα τοῦ ἀγύρου ἐστίνθητο μετὰ τοσαύτης χάριτος, ὥστε ἔθελγον ἰσχυρότατα τὴν βρασιν. Καὶ ἔν τῷ εἰσέτι ἀπαντῶντι ἐν ἀνατολῇ ψήθαι ὑπεριτιμώμεναι ἕνεκα τῆς ζωηρότητος τῶν χρωμάτων αὐτῶν καὶ τῆς φιλοκαλίας τῶν ἐπ' αὐτῶν σχεδιασμάτων. Ἡ χεῖρτις τῶν τοιχογραφιῶν, ἣ ἦν ἐπὶ τοῦ τοίχου περιπετασμάτων, περιστανότων πρόσωπα καὶ ἄλλα διάφορα ἀντικείμενα, μόλις χρονοῦνται ἀπὸ ἐξακοσίων ἐτῶν. Ἡ λεία καὶ ἡ ἀνάγλυτος τοιχογραφία ἐρευνεθῆ περὶ τὸν 18^{ον} αἰῶνα ἐν Βυθρῶνδῃ· ἐντεῦθεν δὲ εἰσῆλθη ἡ χεῖρτις εἰς Γαλλίαν. Αἱ τοιχογραφίαι αὗται ἐπωλοῦντο εἰς ὑπερόχον τιμὴν, καὶ δὲ Καλβέρτος καὶ ὁ Λεβρόνος ἔφερον τὸ ἔργον εἰς τὴν ἀνώτατον τῆς τελειότητος βαθμὸν.

Τὰ πρῶτα κάτοπτρα ἦσαν ἐκ μετάλλου· ὁ Κικέρων ἀναφέρει τὴν ἐφευρέσιν αὐτῶν εἰς τὸν Ἀσκληπιόν. Τὰ πρῶτα ἐν Ῥώμῃ ἐξ ἀργύρου κάτοπτρα κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Πομπείου, ὁ δὲ Πλίνιος λαλεῖ περὶ τινος λίθου ἀμπεροῦ, θεβαίως τοῦ διοπτηρίου λίου, ὃν διεχώριζον ἐκ πλάκας, καὶ ὅστις ἐπὶ μεταλλικοῦ ἐπιπέδου τιθέμενος ἀντανάκτῃ ἐντελῶς τὸ ἀντικείμενον. Τὰ πρῶτα ἐξ ὕλου κάτοπτρα ἐφάνθησαν ἐν Εὐρώπῃ περὶ τὰ τέλη τῶν σταυροφοριῶν.

Ἡ Ἐνετία πρώτη ἐφευρε τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ὕλων κάτοπτρων. Δέκα περίπου ἑκατοστάται· ἰδίας Π. Χ. ἔμποροι νίτρον προσωμίσθησαν

ἀποβιβαθέντες εἰς τὴν παραλίαν, ἥτις ἦν κεκαλυμμένη ὑπὸ στρώματος ψάμμου λεπτῆς καὶ λιουχῆς ἤρξαντο νὰ προετοιμάζωσιν αὐτόθι τὸ γεῦμά των. Δι' ἄλλειψιν λίθων ἔλαβον ἐκ τοῦ πλοίου των βώλους νίτρον δι' ὧν κατεσκευάσαν εἶδος ἐστίας, ὅπως ψήσωσι τὸ ἔδεσμά των. Ἀναφθίσας τῆς πυρᾶς οἱ βῶλοι ἀνελύθησαν, καὶ τὸ νίτρον ἀνέμιχθη πρὸς τὴν ψάμμον τῆς θαλάσσης, τῆς δὲ θερμότητος ἰσχυρῶς ἐπενεργούσης ἐπὶ τοῦ μίγματος, ἀέλυτον ἀπό, καὶ πάραυτα οἱ ἔμποροι ἐκπληκτοὶ εἶδον διαβρόν ἀπὸ τῆς ἐστίας ἔξωδος λάβας σκληρυνομένης καθόσον ἐψυχραίνετο· τὸ σῶμα δὲ τοῦτο, στερεόν, ὑποπράσινον καὶ λίαν διαφανές ἦν ὕλος.

Οὕτως ἡ ἐπίσημος αὕτη ἀνακάλυψις, ἐὰν πρέπη νὰ δώτωμεν πίστιν εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Πλίνιου, χρεώσεται εἰς τυχρὸν περιστατικόν. Ὅπως ὀφείποτε, οἱ Φοινίκαις πρῶτοι ἐκαλλιέργησαν αὐτὴν, ἐνδρόντι· παρὰ τὴν ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Βήλου ψάμμον λεπτεράτην φέρονταν ἰκανὴν ποσότητα ἀκαλίου. Ἡ τῆς ὕλης κατασκευὴ ἐπεξετάθη βαθμῶδ, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἢ Σιδῶν κατέστη περιώνυμος διὰ τὰ ὑδουργεῖα τῆς. Ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον ἡ Σιδῶν κατεῖχε τὸν πρῶτον βαθμὸν, ἀλλ' ἡ βιομηχανία αὕτη ἐπεξετάθη εἰς ὅλους τοὺς ἔμπορικῶς λαοὺς τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Μεσογείου. Μεταξὺ τούτων ἦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, τὰ δὲ ὑδουργεῖα τῆς Ἀλεξανδρείας δὲν ἦσαν κατώτερα τῶν τῆς Φοινίκης. Ἡ Καρχηδὼν, ἀποικία τῶν Φοινίκων, πόλις ἐμπορικωτάτη, ἀν καὶ δὲν κατεῖχε ὑδουργεῖα ἐκαλλιέργησεν ὅμως μεγάλως τὸ ἐμπόριον τῆς ὕλης. Αἱ Συρακοῦσαι, θυγάτηρ τῆς Καρχηδόνας, κατεῖχεν, ὡς εἰκόσμεν, θουμάσια ὑδουργεῖα· διότι αὐτόθι παρήχθη τὸ ἐπισημότερον τῆς ἀρχαιότητος ὑδουργικὸν ἔργον, λέγομεν, τὴν οὐράνιον σφαιραν τοῦ Ἀρχιμήδους, περὶ ἧς ὁ Κλαυδιανὸς λέγει ἐν τινι αὐτοῦ ἐπιγράμματι, ὅτι ἐπ' αὐτῆς, ἥτις ἦν σμικροῦ μεγέθους, ἦσαν ἐγγεγραμμέναι ἅπαντες οἱ ἀστερισμοί. Ἐντεῦθεν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν εἰς ποῖον βαθμὸν τελειότητος εἶχε φθάσει ἡ ὑδουργία.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὡς συμπεραίνομεν, ἐκαλλιέργηθη ἡ ὕλος, ἀν καὶ αὕτη ἐπρομηθεύετο αὐτὴν συνήθως ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Ῥώμη, ἐπὶ μὲν τῆς δημοκρατίας, περιπρονοῦσα τὰς βιομηχανικὰς τέχνας δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῶν ὕλων τῶν Συρακοῦσων, ἀλλ' ἡ ἐπὶ αὐτοκρατόρων εἰσαχθεῖσα πολυτέλεια παρήγαγε τὴν ἀνάγκην τῆς κατασκευῆς τῆς ὕλης· καὶ πρῶτον ἐπὶ Τιβερίου ἐφάνθησαν ἐν Ῥώμῃ ὑδουργεῖα, ἐν οἷς κατεσκευάζοντο τὰ κοινότερα ἐξ ὕλου ἀντικείμενα· διότι τὰ τῆς πολυτελείας καὶ τὰ πλείονα ἀπαιτοῦντα τελειότητα μετεφέροντο αὐτόθι ἐκ Σιδῶνος καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι ὁ Σκόουρος ὠκοδόμησεν θέατρον οὗ ἡ σκηνὴ ἦν κατεσκευασμένη ἐκ τριῶν τάξεων κίωνων.

Ἡ πρώτη ἦν ἐκ μαρμάρου, ἡ δευτέρα, ἐξ ὕλου, καὶ ἡ τρίτη, ἐκ ξύλου κεχρωσμένου. Οἱ ὕλινοι κίονες δὲν κατεσκευάσθησαν, ὡς εἰκόσμεν, ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ μετεφέρθησαν αὐτόθι ἐκ Φοινίκης, διότι ἐν τῷ